

הלכות יום הכפורים סימן תרה תרו

(7) בתרנגולים (א) לבנים, על דרך שנאמר אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. (8) ונהגו לתן הכפרות לעניים או לפדותן (9) במזון שנותנים לעניים (מהר"ל). ויש מקומות שנוהגין לילך (10) על הקברות ולהרבות (11) בצדקה, והכל מנהג פנה. ויש להסמיד שחיטת הכפרות מיד לאחר שהחזירו עליו (1) (2) וסומך דביו עליו, דמות הקרבן. (3) (4) וזרקין בני מעיהם על הגגות או בחצר, מקום שהעופות יכולין לקחת משם. (טור):

תרו שיפסי אדם חברו בערב יום הכפורים, ובו ד' סעיפים:

א. עבדות שבין אדם לחברו אין יום הכפורים מכפר עד שיפסינו, ואפלו לא הקניטו אלא בדברים (א) צריך (ב) לפיסו. ואם אינו מתפייס בראשונה, (6) (7) * יחזור וילך פעם שניה ושלישית ויבכל פעם יקח עמו שלשה אנשים. (7) ואם אינו מתפייס בשלש פעמים, (8) (9) אינו זקוק לו. (מיהו, יאמר

א משנה יומא פה. ב מפקה עברי שם בנמרא פה ג מימרא דרב חסדיא שם.

באר היטב

אנה ואנה ומתפרנסין מהגזל, גם אוכלים שקצים ורמשים, לכן אין להנות מהם, לבוש. וישו כתב משום רחמינו, שיכתמו עליו מן השמים, וכתב הטור דכבד וכליות בכלל בני מעים הם. ומשמע בנמרא דאחר יכול לשלם מן הגזל ולאללם, דאין דרך להשליך נבלות בגג, ט"ז, עין שם כמה שכתב תא לאו דמתה היא דתא אמרין הנה שדי כוליתא, וכל שהוא דרך השלכה ודאי של אסור הוא וכי, עין שם, נראה מדבריו דהנה שדי וכי קאי לבני בית, ולידתא, דבנמרא איתא דהנה שדי לעורבא כבדא וכוליתא וכי, אם בן מאי אהני לן לשנא דשדי וכי לומר דהנה של אסור, תא לשנא דהנה שדי קאי להעורבים, וק"ל. ועין נד אהרן: (6) יחזור. במין רצוי אחר, ב"ח: (ג) אינו. ואם רצה לפיסו יותר ושא, אם אין שם ביוון התורה, ב"ח:

(ג) לבנים. ומכל מקום אין לחזור אחר לבנים דוקא דהוי קעין דרכי תאמרי, אלא אם יודעין לו לכן יקח, ב"ח. ואם אין לו תרנגול יקח שאר בעלי חיים ודגים אכל לא חורים ובני יונה דראוי להקריב ונראה כמקדש קדשים בחוץ, מגן אברהם, עין שם: (ד) במזון. ונהו טוב יותר מהנותן לעני תרנגול, דיתבבש, של"ה ומקרי"ל. והנהגה לתן מעשר לא יקח זה הפדיון ממעות מעשר אלא ממעות עצמו, של"ה: (ה) בצדקה. והצדקה שנותנין שם הוא פדיון הכפרות, לבוש. ואם פן ראוי לתת כפי ערך הכפרות שיש לו, מגן אברהם. ונראה לי דאין לומר תחנות שם רק מה שמקדש מקדמונים, מאחר דאין אומרים תחנות, מגן אברהם. ונראה לי גם פן דהוא הרין בערב ראש השנה: (ו) וסומך. וישו כתב דיש למנוע דבר זה, דנראה כמקדש קדשים בחוץ, עין שם: (ז) וזרקין. שדרך התרנגולים לילך

באור הלכה

א * יחזור וילך וכי ובכל פעם וכי. הנה מלשון הטור ושלחן ערוך משמע שכתב בפעם ראשון שמבקש מחילה יביא עמו שלשה בני אדם, אבל מלשון הרמב"ם נראה דבפעם הראשון ילך בעצמו אולי ימחל לו, ואחר כך ילך שלש פעמים ויוליך עמו שלשה בני אדם וילדבריו הא דאמר בנמרא, המבקש מטו מחברו אל יבקש ממנו יותר משלש פעמים, שנאמר אנה שא נא, ועתה שא נא, הנה

משנה ברורה

(ד) בתרנגולים לבנים. ומכל מקום אין לחזור אחרי לבנים דוקא, כמו שנוהגין אנשים שמהדרין אחריהם ביותר ונותנין ביקר, והוא מדרכי האמרי וחזק עכ"ם, אלא אם יבא ממילא לקנות במקח שאר תרנגולים יקנה אותו ולא יאמר כלום [אחרונים]. כתבו האחרונים, אם אין לו תרנגול יקח און או שאר בעלי חיים (6) שאינם ראויים להקריב למזבח, ויש אומרים אפלו דגים: (ה) ונהגו לתן. כמו שכתבו וחסדא בצדקה פרק וכי. ובאמת לפדותן טוב יותר (7) שלא יתבישו העניים, שיאמר, זה נתן עונותיו על ראשו ושלחו אלי. (8) ואם יודע בו שלא יתביש, יכול לתן לו העופות עצמן, שלפעמים נהנה יותר, שהוא הנאה שאין צריך לטרח: (ו) במזון שנותנין וכי. רוצה לומר, שיעריך (7) דמי שווי הכפרות ששחטן ויחלק דמי השווי לעניים, (8) והינו אם היכולת בידו. וכתבו האחרונים, דמי שפודה אותו ויש בידו מעות מעשר רק מה שפייס מהקדמונים, שהרי אין אומרים היום תחנות: (ח) וסומך דביו עליו. ויש שכתבו (9) שיש למנוע דבר זה, דנראה כמקדש קדשים ושושטן בחוץ. (10) ואחרים כתבו שאין לחש לזה, כיון שהתרנגול אינו ראוי למזבח: (ט) וזרקין. שדרך התרנגולים לזון מן הגזל, ובני המעים הם הכלים הראשונים שמקבלים הגזל. (11) לכן מרחיקין עצמן מלאכלם, כדי לתן אל לבו להרחיק מן הגזל, (12) וגם משום רחמינו, כשם שמרחם על הבריות לפרנסן ירחמו עליו מן השמים:

א (א) צריך לפיסו. דגם בזה עבר על אסור דאונאת דברים. (6) והנה, אף על פי שגם בשאר ימות השנה מחיב לפייס למי שפשע כנגדו, מכל מקום אם אין לו פנאי הוא ממתין לפיסו על יום אחר, אבל בערב יום הכפורים מחיב לתקן הכל כדי שיטרה מכל עונותיו, כדכתיב כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאתיכם וגו', וכל שכן אם יש בידו (7) מן הגזל ואונאה וכל דבר הנוגע במזון יראה לתקן. [דהוי המקטרג הגדול על האדם, כמו שאמרו חז"ל, סאה מלא עונות, מי מקטרג, גזל מקטרג בראש]. ואם יש לחברו בידו ממון שיש לו תביעה עליהם יודיענו, אף על פי שחברו לא ידע מזה כלל, ועל כל פנים יסדר לפני הרב ומורה צדק הענין בשלמות ובאמת בלא שקר, ולשאל האידך להתנהג. כללו של דבר, כל דבר שבמזון לא יסמך על הוראתו, כי היצר הרע יש לו התרים הרבה [מיי אדם]: (ב) לפיסו. ונכון (8) שילך בעצמו אליו, ולא ישלח תחלה אמצעי שיצא לקבל פיוסים, ואם קשה עליו לילך בעצמו תחלה, או שיודע שיותר קרוב הפייס על ידי איש אמצעי שיתוודע ביניהם, יכול לעשות על ידי אמצעי: (ג) יחזור וילך. ויפייסו בכל פעם (9) במין רצוי אחר. ובשעת בקשת מחילה צריך לפרט מה שחטא לחברו, אם לא כשיודע שחברו יתביש מזה כשיפרט החטא, אזי לא יפרט אותו. (10) ומי שהוא מבקש מחילה מרבים בכלל, אינו יוצא אם יודע שעשה לאיזה יחיד בפרט: (ד) ואם אינו מתפייס בשלשה פעמים. רוצה לומר באפן זה, על ידי רבוי אנשים: (ה) אינו זקוק לו. ואם רצה לפיסו יותר, (11) ושא, אם אין שם ביוון התורה:

שער הציון

(16) מגן אברהם: (17) שם: (18) משה אפרים: (19) מגן אברהם: (20) פשוט: (21) מגן אברהם: (22) שם: (23) (יח) ט"ז: (24) אליה רבה והר"ז: (25) חיי אדם: (כא) ט"ז: א (6) משה אפרים: (3) ונראה פשוט דכאסור גזל ואונאה וכהאי גוונא דידוע שהוא לא הנוקף לעשה דהשיב את הגזלה, אין רשאי להתמחן עד ערב יום הכפורים, דכל שעה ושעה יש עליו חיוב עשה זו דהוא תקנו של לאו, ודמיא דכל עשה דאורייתא שחיבו חז"ל לעשותו בלא זמנו, כמו לולב ובכרפת המיוון וקריאת שמע וכדומה, וכל שכן בזה שעבר מתחלה על לאו דאורייתא: (א) עין בב"ח בשם עין יעקב ופרי חדש ואלהיה רבה ומשה אפרים: (7) אחרונים: (8) משה אפרים: (9) ב"ח ומגן אברהם והגר"א דלא כפרי חדש:

לוח עמוד היומי: יום א טו תשרי תשסו * יום ב כ אלול תשנא * יום ג אב תשנז * יום ד אב תשנז * יום ה ט אב תשנז